

מסורת הש"ס

אלמה תניא הוור והיה ערך הוור ומרביציה דה"א נפקא לן ולא טומטום: ערך איש ז' ואשה אין שוין דמפרש צפ' זהר סיני': אס נקצה. מרביציה דאס נפקא לן ולא טומטום א' משום ספיקא לא ממעט ליה קרא דספיקא קמי שמיא ליכא אלא ודאי משום צריה ממעט ליה:

סמי מכאן טומטום. מקרא לא ממעט אלא אנדרויגוס ומשום צריה אכל טומטום נערך ולחומר נערך כוכר: אס זכר אס נקצה. צשלמים כמיצ (ויקרא ז) ומשום ספק לא ממעט קרא ועוד ז' זין זכר זין נקצה כשר לשלמים אלא ודאי צריה הוא: הוור ולא נקצה. (ה) דהיינו הך דנבי עולה דפרישת לעיל להוליא טומטום ומדמעטיה קרא צריה הוא דמשום ספק לא ז' ממעט קרא: הרוצב ל"ג דלא שייך בעפוט: הנענד. ז' כולה צקרבנות דעפוט קמיירי: מעמאים צגדים אביט הצליעה. כשאר נבלת עוף טהור דמליקתו אינה מליקה והו נבילה וזי לאו צריה הוא אמאי אינה מליקה ז' מה נפקא אס זכר הוא כשר ואס נקצה הרי כשר דהא בעפוט לא חלק הכוזב ועוד מדר"א איכא לאותוציה דקאמר כל מקום שאתה מולא זכר ונקצה אתה מוליא טומטום ספיקא מי ממעט ליה קרא אלא ודאי צריה הוא והיכא דמעטיה ממעטיה אכל בעפוט דלא מעטיה לא מעטיה: לא קדושים צמורה. כלומר אפילו תמורה ששלה על צבא מוס קצוע אינה חלה עליהן וטעמא מפרש צמסת תמורה צפרק יש צקרבנות (דף ק"ו):

תורה אור השלם

- והיה ערך הוור נבון שפרש שנה ונר בן ששים שנה והיה ערך חמשים שקל כסף בשקל הקדש: ויקרא כו ג
- ואם נקצה הוא הקדש ערך שלשים שקל: ויקרא כד
- ואם נבון שלמים קרבנו אס מן הקדש הוא קרבן אס זכר אס נקצה תמים וקריבו לפני: ויקרא כו ג
- ואם מן הדאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעלה זכר תמים וקריבו: ויקרא י א
- כל הבהור אשר קוד בבקר ובצאן הוור הקדש ל' אלקוד וזו תעבד בבקר שוף וזו תעבד בבקר שוף וזו תעבד בבקר שוף: דברים טו ט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הוור וז' היינו הך וז' דפרישת ליה כמיצ: (ב) ד"ה ותיק סבל וז' מוקום נקבות שגיל ליהו:

שיטה מקובצת

א' חיי מביאן טומטום ח"י סימ: נמקח: א' אס נקצה להוציא טומטום ואנדרויגוס: א' חיי מביאן טומטום נמקח: ז' איש וערך אשה אין בו בפרשת בחותי חסדי': א' טומטום וטומטום: ז' ועוד מה נפקא בין: א' לא מעטיה ליה קרא: א' הנעבד כולה בקרבנות: ז' מליקה מה נפקא אס זכר וז' אס נקצה היא כשר דהא בו מדר"א נלי איכא לאותוציה דקאמר כל מקום שנאמר זכר ונקצה: ז' מקדשין לעשות תמורה: ז' קדושים הא אין תפסין בקדושה כגון: ז' דסיל ברה היה ואיכא דסיל ספק הו: א' כתנאי ס"א ומני לאומא דרבנן בתראי דקדושי אטומטום נמי פליגי ודלא כרב חסדא אלא כוכר ונקצה ספקא וקדוש ספקא אפילו לרבנן בתראי וזני תנאי דבריהם הכבי פליגי בו ודרי"א: ז' דשמי א' מים במקום: ז' עין הוור דיל נקבה: ז' עין הוור דיל אנדרויגוס זכר למ"ד: ז' וטוק ומר"א דאמר התם חיבת עליה: ז' דשמי א' עור: ז' שאני התם תפסין: ז' מוקים ליה לירשא כמיצ כדריה ליה רבנן: ז' סל קמין קסבר דבריה: ז' קדושה דאיבייה: ז' אפילו אי בהותין קדושים שויה אס: ז' בפרוש ספק: ז' טומטום מ"מ אדפריך בסבור: ז' אין קדושת גמ חלה עליהן כמיצ עליהו קדושת איבייהו כמו בבבא כרי דהו אן זכר וז' נבלת הוא כי דלא שייך בהו קדושת איבייהו משום: ז' מיתורא דה"א קדושי: ז' מנקבה וכיון דמעטיה מנקבה הוצרך למעט גמ מוכר דלא תימא דמעטיה מנקבה בערך זכר ובייתא: ז' ספירא ר' יהודה דהא: ז' שיטה זו שפירשת: ז' דתיא התם ר' לא מילה האפילו א' הו כששה: ז' ח"י מטמאין נקט: ז' גמ שהוא ודאי נקבה: ז' לעולם טעמא משום: ז' נקט זכר מ"מ מטיניא:

על אלו מומין פרק ששי בכורות

מב.

עין משפט גר מצוה

ה' הערל (בימות דף פ"א) ואנדרויגוס זכר ואיכא למ"ד אף מאכילה צוזה ושוק י' ואמר ר"א התם חייצין עליו סקילה [מכר] או כתנאי דצרייתת דסמון דמעט מהזכר טומטום ואנדרויגוס או מיתורא ממעט ליה וי"ל דלפי מה שפירשתי דמעטא דמוס קא ממעט ליה ניהא דמיסתב ליה לאוקומיה כר' ישמעאל כיון דכותיה מיתוקמא לגמרי:

הזכרים והזכרים. וז"ל צלח אנדרויגוס מהזכר כמו צמון לענין ערכין וצנדה צפרק המפלת (דף כח). גזי טומטום ואנדרויגוס שראו לזון או אודס וי"ל דשנא ז"ל עוד דרשות אחרות יש דקראי טובא כתיבי צכור כגון (שמות לד) כל מקן זכר וכלוה לריבי והא דלמרי צפ"ק (לעיל דף ט). אפי' לימא ר' יוסי הגלילי שאני י' הכא דכתיב הזכרים ז' ופרש"ן ולגמר מיניה הא מיעט רחמנא הזכרים והכא מוקים א' לרשא אחרתי י"ל דלא סכירא כרצנא צמרא דהכא:

אבר מומינס דברי הכר ספיקא הוא כו'. לאו מטעם דלא אתי קרא למעטי ספיקא קאמר רב חסדא דקדוש מספיקא דגזי טומטום שיט מהס זכר יש מהס נקצה א' דלא שייך כדפי' לעיל אלא לא מיסתב ליה לאוקומי מעוטא צמורה ור' ליה זכר גמור א' נקצה גמורה ור' יומן דפליג עליה דרב חסדא לקמן י"ל דקסבר דצריה הוא ואין קדושה חלה עליו ואפילו נמצא זכר וז"ל ואלמאי לא פריך ארצ חסדא מההיא דרש כיד מערימין (תמורה דף כד): דאס זכר יקרב עולה ואס נקצה זכרי שלמים דקאמר התם ילדה טומטום ואנדרויגוס אין קדושה חלה עליהם ומפרש התם דקסבר ולדות קדשים צהיינת הס קדושים דאי צמעי אמן הס קדושים הא תפשיניה קדושה י"ל דאימיה ולרב חסדא דלמרי טומטום ספיקא הוא יהיה טומטום קדוש אפי' ז' צהיינת קדושים שרי ז' צפי' זמא אס זכר יקרב עולה ואס נקצה זכרי ואפי' ז' דאיכא למימר סמי מכאן טומטום י' אמאי פריך צמון מצרייתת ה"ל למיפרך ממתני' וי"ל דרב חסדא פי' אין י"ל קדושה חלה עליהן ומ"מ צהיינת תפול עליהו קדושה כמו בכל ולדות קדשים דכיון דהו דאי אס זכר או נקצה והא דלא משני התם אין קדושה חלה עליהם ולוקמה צבנתה חולין דלא שייך ליה קדושה אמו משום דשמע ליה דקאי זין אצנתה דחולין זין אצנתה דקדשים דלמרי כה: **אלמה תניא הוור** ולא שומטום ואנדרויגוס. מיתורא י"ל קדושי אכל מוכר לחודיה לא קממעט ר' דלמרי רב חסדא לא לכל א"ר יהודה אומר כן צערין ערך ותניא הוור ולא טומטום זכר ודאי אס זכר או נקצה והא דלא משני תנאי דצרייתת זכרי פליגי דכ"ע מניל י"ל צמקוס זכרות זכר הו קדוש: ות"ק סבר חייצין שמה נהפכה זכרותו נכפל גידו מצפנים ומולא מים צמקוס ז' שגיל נקבות להיות י"ל נקצה ור"ש

דלמרי צוק המפלת (גדה דף כח): וכו' יהודה אחי כדמוכח צצנת צוק פרק אס לא הביא כלי (דף ק"ו): דלמרי רב חסדא לא לכל א"ר יהודה אנדרויגוס זכר הוא שאס אתה אומר כן צערין ערך ותניא הוור ולא טומטום זכר ודאי אס זכר או נקצה והא דלא משני תנאי דצרייתת זכרי פליגי דכ"ע מניל י"ל צמקוס זכרותו זכר הו קדוש: ות"ק סבר חייצין שמה נהפכה זכרותו נכפל גידו מצפנים ומולא מים צמקוס ז' שגיל נקבות להיות י"ל נקצה ור"ש כדלמרי רב חסדא דלמרי רב חסדא לא לכל א"ר יהודה אנדרויגוס זכר הוא שאס אתה אומר כן צערין ערך ותניא הוור ולא טומטום זכר ודאי אס זכר או נקצה והא דלא משני תנאי דצרייתת זכרי פליגי דכ"ע מניל י"ל צמקוס זכרותו זכר הו קדוש: ות"ק סבר חייצין שמה נהפכה זכרותו נכפל גידו מצפנים ומולא מים צמקוס ז' שגיל נקבות להיות י"ל נקצה ור"ש

אלמה תניא

אלמה תניא (ה) הזכר ולא שומטום ואנדרויגוס א' סמי מיבין שומטום ת"ש יכול לא יהא בערך איש אבל יהא בערך אשה ת"ל הזכר א"ם נקבה ולא שומטום ואנדרויגוס סמי מיבין שומטום ת"ש א"ם זכר א"ם נקבה ז' זכר ודאי נקבה ודאית ולא שומטום ואנדרויגוס סמי מיבין שומטום ת"ש הזכר ולא נקבה כשהוא אומר למטה ז' זכר שאין ת"ל מ"ה ת"ל להוציא שומטום ואנדרויגוס סמי מיבין שומטום ת"ש הנעבד והמוקצה והאתנן והמחיר ושומטום ואנדרויגוס כולן מטמאין בגדים אבית הבליעה ר"א אומר שומטום ואנדרויגוס אין מטמאין בגדים אבית הבליעה שהיה ר"א אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא שומטום ואנדרויגוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אין אתה מוציא שומטום ואנדרויגוס מביניהם סמי מיבין שומטום ת"ש ר' אלעזר אומר הטריפה והכלאים ויוצא דופן שומטום ואנדרויגוס לא קדושים ולא מקדשין ואמר שמואל ז"ל קדושים בתמורה ולא מקדשין לעשות תמורה סמי מיבין שומטום ת"ש ר' אלעזר אומר חמשה לא קדושים ולא מקדשין ואלו הן הטריפה והכלאים ויוצא דופן ושומטום ואנדרויגוס וכי תימא ה"ג סמי מיבין שומטום הוו להו ארבעה אפיק שומטום ועייל יתום ליבא ז' כתנאי רבי אילעאי אומר משום ר' ישמעאל אנדרויגוס בכור הוא ומומו עמו והכמים אומרים אין קדושה חלה עליו ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש הרי הוא אומר ה' הזכר וכל מקום שנאמר זכר אינו אלא להוציא שומטום ואנדרויגוס וכי תימא סמי מיבין שומטום ר"ש בן יהודה היינו רבנן אלא לאו שומטום איכא בינייהו דת"ק סבר אין קדושה חלה עליו אנדרויגוס אבל שומטום ספיקא הוא וקדוש מספיקא ואתא רבי שמעון בן

פרך צמון מצרייתת ה"ל למיפרך ממתני' וי"ל דרב חסדא פי' אין י"ל קדושה חלה עליהן ומ"מ צהיינת תפול עליהו קדושה כמו בכל ולדות קדשים דכיון דהו דאי אס זכר או נקצה והא דלא משני התם אין קדושה חלה עליהם ולוקמה צבנתה חולין דלא שייך ליה קדושה אמו משום דשמע ליה דקאי זין אצנתה דחולין זין אצנתה דקדשים דלמרי כה: **אלמה תניא הוור** ולא שומטום ואנדרויגוס. מיתורא י"ל קדושי אכל מוכר לחודיה לא קממעט ר' דלמרי רב חסדא לא לכל א"ר יהודה אומר כן צערין ערך ותניא הוור ולא טומטום זכר ודאי אס זכר או נקצה והא דלא משני תנאי דצרייתת זכרי פליגי דכ"ע מניל י"ל צמקוס זכרותו זכר הו קדוש: ות"ק סבר חייצין שמה נהפכה זכרותו נכפל גידו מצפנים ומולא מים צמקוס ז' שגיל נקבות להיות י"ל נקצה ור"ש

ה' חיי פ"א מהל ערכין ל"ה: ב' חיי פ"א מהל ספוי המוקדשין הלל ד: ג' חיי פ"א מהל תמורה הלל ז':

מוסף רש"י

הזכר. ה' ימילא קדשים (שבח קדש). הנעבד. השתמחו לו ועשאו ע"ז (יבמות ט"ז). נמלקין דקדשים קמיירי (שם). והמוקצה. שפיקא (שם). והמוקצה ע"ז (שם). וטומטום. ואנדרויגוס. ואפי' שאל לחמר תמות וכוונת בעפוט. קסבר כריה דגזי עמיה היא וזני ספק וכני ספק נקבה. וי"ל פליג עליה כ' (יבמות פ"ה). ומטמאין בגדים אבית הבליעה. כיון נבלת עוף טהור. לכיון דלאן דלאן דכריתא. כמילא מן ההמה דלא שייך ביה (שם). והוא נבון שלמים קרבנו. אס מן הקדש הוא קרבן אס זכר אס נקצה תמים וקריבו לפני: ויקרא כו ג